

НАША НІВА

Год X.

9 Ліпня 1915 г.

№ 27

Камітэт Беларускага Таварыства помачы пацярпеушым ад вайны.

Адрэс: Вільня Георгіеускі праспект № 11.
Тэл. 11—92.

Камітэт атчынены ад 1 да 3 гадзіны кожны дзень апрача нядзель і сьвят.

Царэмная трывога.

Вялікая трывога узнілася па нашых вёсках і мястечках, калі па валасцю, што бліжэй да вайны, разаслалі прыказ народу выбіраца і паліць дабро і хаты, а зборэ—скапываць, як будуть набліжацца немцы. Трывога і за сябе і за сваю будучыну: што рабіць у чужой старане, як жыць?—І плач і ламэнт быў атказам на гэты прыказ, а іншыя слабыя сэрцем гаспадары, не чакаючи немца, без ніякага загаду самі пачалі глуміць сваё дабро і ўцякаць з родных вёсак..

Трывога узнілася ня толькі між селянамі: занепакоіліся і ўсе грамадзкіе працаўнікі і таварысты, што даюць падмогу і апеку высяленцом і другім ахвярам вайны. Занепакоіліся яны, бо на тое, каб карміць тые дзесяткі і сотні тысяч хлебаробоў, каторых маніліся адараўца ад ральлі, патрабныя нялічныя грошы. Дый маля пракарміць іх: трэба ім вярнуць страты за знішчэнне менъне, трэба даць спосаб да жыцця пасяль вайны.

Гэтымі днімі сенатар Нейдгарта, маючы ўсё гэта на ўвазі, зварнуўся да Вярхоўнага Глаўнакамандуючага, Вялікага Князя Мікалая Мікалаевіча, і зрабіў акуратны даклад аб справі высялення народу і знішчэння пасе воў і хат. Дзякую Богу, сэн. Нейдгарту удалося дайсьці свайго: Вялікі Князь загадаў прыказ той, што гэта загад, каб менъне жыхароў, вёскі, сялібы і пасевы знішчажацца на гэтах асновах:

У газетах апублікована гэтая заява сенатара Нейдгарта:
«Я лічыў за сваю сьвятыню павіннасць акуратне растлумачыць ўсю справу Вярхоўнаму Глаўнакамандуючаму,—і пасля гэтага ў той жэ дзень Яго Імператарскае Высочество быў ласкаў даць, апіраючыся на мой рапорт, падпісаны Яго рукою тэлеграфны прыказ арміі. Істота гэтага прыказу—гэта загад, каб менъне жыхароў, вёскі, сялібы і пасевы знішчажацца на гэтах асновах:

1. Нішчыць толькі тады, калі гэта канечнэ патрэбна дзеля вайных мэт, і тое, што засланяе абстрэл. Нішчучы, запісіваць пратаколы, каб населеніе магло атрымаць належную заплату.

2. Гэткіе самыя пратаколы павінны быць напісаны, калі нішчыцца зборэ на полі.

3. Нельга адрываць агулем усіх жыхароў ад іх сяліб, і толькі

мужчын ад 18 да 45 гадоў, калі яны падпадаюць пад ваенную павіннасць, можна клікаць на работы, даючы ім патрэбныя харчы.

4. Усе, хто астайся на месцы, павінны быць забеспечэнны харчамі.

5. Усе ўласці, нікога не выключаючы, павінны спаўніць гэты прыказ.

6. Гражданскіе ўласці павінны не аткладаючы супакоіць насельніне абвесткамі. Тынечкі ўласці павінны зрабіць ўсё, што можна, і працаўца, не пакладаючы рук каб завясыці лад у падарожы населенія, каторае сваёй ахвотай пакідае свае сялібы, і каб высяленцоў акуратна кіраваць у назначэнныя для іх акругі, не загаражаючы тылу арміі.

7. Ўраз жэ самымі суровымі і цвёрдымі способамі задзержаць самавольнае знішчэнне войскам менънае народнага. Калі вайны начальнікі ня будуць лічыць гэта сваёй сьвятої павіннасці, дык нельга будзе забеспечыцца ад упадку ладу ў арміі».

Прачытаўшы гэты прыказ, населеніе бліжэйшых да вайны месца можа уздыхнуць свабаднай. Трывога аказалася дарэмнай: прынуждай высялецца народу ня будуць; ня будуць нішчыць іх менъня, хат і пасевоў без апопняй патрэбі; тым хто захочэ астайца ў роднай вёсцы, не баючыся ваенных нягод, павінны пакідаць патрэбныя да жыцця харчы.

Пакуль з'явіцца ўсюды па вёсках офиціяльныя абвесткі аб гэтым, мы дзелімся з нашымі чытачамі гэтай весткай, каб развеяць усе страхі і спыніць нарэканні і сльзы.

ВАЙНА.

На Усходнім фронце. (Весткі ад Штабу Вярхоўнага Глаўнакамандуючага).

6 ліпня. «У Рыго-Шавэльскім районі непрыяцельскія колонны дасціглі фронта Турку—Доблен і наступалі 5 ліпня ў паўдзённым напрамку на Хоффумбэрг і Бенэн. На поўнач ад вёскі Окмяны казакі зрабілі карысны набег на непрыяцельскі тыл і вечэрам 4 ліпня захапілі значны абоў. У районі Попеляны мы не перэставалі цясьніць непрыяцеля. Атакі немецкія на пазыцыі калі Шаўляй ў ночы

Выходзіць што тыдзень.

Адрэс рэдакціі і адміністраціі: Вільня, Віленская вул., № 29. Цэна с перасылкай і дастаўкай на 1 г.—2 р. 50 к., на 6 мес.—1 р. 25 к. на 3 м.—65 к., на 1 мес.—25 к. За граніцай: на 1 г.—4 р. на 6 мес.—2 р. мес.—1 р. Перамена здрэсу—20 кап.

Звесткі прыймаюцца на апошній страницы па 20 кап., за лінейку малымі літарамі Рукапісі і карэспандэнцы, прысланыя у рэдакцію, павінны быць чытальна напісаны с праўдай і адмыслі і адмыслі таго, хто яе прыслалі. Можна таксама падпісаць прозвішча разам с фаміліяй, хто не захоча каб была надрукавана праўдай фамілія. Адрэс і фамілія толькі для ведама рэдакціі. Рэдакція пакідае за сабой права папраўляць і укарачываць прысланыя рукапісі і аўторамі назад іх не зведтае.

на 5 ліпня мы карысна адблі. На Занёманскаем фронце у туночкі ніч мы выбілі непрыяцеля з апошніх акопоў, захопленых ім 2 ліпня.

На Нарэускаем фронце непрыяцель вёў наступленне прычым на правым беразе Піссы у ночы на 5 ліпня ён захапіў вёску Перэды, а на левым беразе Шквы атакі яго на вёску Вык і Шчечняк былі намі карысна адблі. На захад ад Омулевіча наша войска паволі сцягіваеца да прадмостных пазыцыі на Нарэве, прычым вечэрам 4 ліпня заузятая ар'егардная бітва велася намі калі горада Маков, а калі вёскі Карневіч адзін з наших палкоў зрабіў карысную праць-атаку. На напрамках к Любліну атакі непрыяцеля на фронце Вільколаза—Быхова у працягу 5 ліпня намі карысна адблі. На Вепжу непрыяцель захапіў раніцай 5 ліпня Краснostaв і перэправы вышэй яго. У працягу 5 ліпня атакі непрыяцеля паміж ручаем, цякучым ад Рыбчевіца к вёсце Пяскі, і Вепжэ аставаліся без рэзультатных. На правым беразе Вепжу мы адблі калі Краснostaв і на рэчцы Воліца многа вельмі заузятых непрыяцельскіх атак. Аднак, пры ўпрыгожванні Воліца і калі вёскі Гаевнікі напрыяцелю удалося умацавацца на правым беразе гэтай рэкі, паслья чаго было прызнано патрэбным адвягніці войска на другіярадовыя пазыцыі. У районі вёскі Грабовец 5 ліпня намі адблі чатыры страшненне заядліе атакі непрыяцеля, каторы вёў іх на широкім фронце пры падмоў безульнай гарматнай стрэлянінай. Паміж Гучкай і Бугам вечэрам 4 ліпня ў заузятай бітве мы выбілі непрыяцеля з усіх захопленых ім раней нашых акопоў. На Бугу заузятая бітва с перэпраўляючымся непрыяцелем на фронце Скоморохі—Сокаль 5 ліпня не спынялася. На Днестры бітвы адбываюцца на тым самым фронце. На других напрамках значных вайных стычак не было».

7 ліпня. «У Рыго-Шавэльскім районі наступленне непрыяцеля на фронт Грюнгоф—Жагоры—Круні у працягу 6 ліпня не спынялася. У Занёманскаем районі непрыяцель вёў на поўную атаку на акопы аднаго з наших палкоў на поўнача-ўсход ад гораду Сувалак, калі вёскі Глыбокі Роў, за катарыя заузята змагаліся ад 1 ліпня. У ночы на 6 ліпня, непрыяцель, пры падмоў стрэлянінай нязлічных гармат, паслье заніць акопы некалькіх рот, адблітые намі узорах. На фронце рэкі Нарэва месцамі гарматнай стрэлянінай. 6 ліпня завязаліся бітвы паміж пярэднімі атрадамі. Цяжкіе гарматы Новогеоргіеўска (Модліна) 5 ліпня карысна абстрэлівалі перады непрыяцельскіх колонноў. Паміж Віслай і Бугам непрыяцель 6 ліпня з асьцярожнасцю прыбліжаўся к нова занятому намі фронту. На Бугу атакі непрыяцеля на участку ад Крылова да Сокалія не спыняліся, прычым у районі Сокала непрыяцель мала-велья пашыраўся на правым яго беразе. На Днестры ў заузятай бітве на тым самым фронце 6 ліпня мы захапі-

лі ізноў калі 500 палонных і 5 кулемётой».

На іншых фронтах ваеных змаганьнёў нічога важнага за апошні час не прылучылося.

РЭЛЯЦІЯ

«Беларускаму Таварыству помачы пацярпеушым ад вайны» умацаванага В. Ластоўскага, дэлегаванага у наўночную часць Віленскай і заходнюю часць Вітебскай губерні дзеля арганізаціі помачы пацярпеушым ад вайны і аследаванія палажэння на месцах.

Выехаў я 19, а вярнуўся 28 чысла чэрвеня месяца. За гэты час пабываў у Полацку, Даісне, Лужках, Германавічах і Дрысе.

Ад пачатку вайны у тутэйшыя ваколіцы пачалі прыбываць сем'і чыноўнікоў і сем'і людзей, меней або болей заможных, шукаючы спакойнага прытулку ад ваеннай завірухі. Праз наплыў меней і больш абаспечэнага матэр'яльна элемэнту у невялічкіх гарадкі адразу пачалі зрастасць цэны на кватэры. Цяпер ужо цэны на кватэры там падвойліся і нават патроўліся. Гэтак, у Полацку плошчы цяпер за кватэру—(пакоік 1½—2 куб. сажні)—10—15 руб., а да вайны за такі пакоік плацілі 5—8 руб. у месяц. У Даісне за дамок, што раней каштаваў у год 60—80 р., цяпер плошчы 150—200 руб. І чым меншае мястечка, тым даражайшыя, у прафорпі, сталіся кватэры.

Побач з узростамі цэн на кватэры зрастасць цэны на харчы і прадукты першай патрэбі. Прычынай гэтаму паслужыла труднасць даставак і блізка падвойліся чысло жыхароў у ваколіцах.

З выжэй паменаваных прычын, а так сама і іншыя, аб каторых будзе гутарка ніжэй,—палажэнне месцовых беднаты ад пачатку вайны хутка клоніца да горшага: ужо цяпер можна зауважыць паміж беднатой па гарадкох систэматычнае недаеданье, і можна баяцца, што на гэтым грунцы, калі не зарабегчы загадзя, пойдуць эпідэмічныя хваробы.

Удзекачы ў гэенные ваколіцы пачалі прыбываць ад восені 1914 г. Першая хвала ўдзекачу хлынула ўздоўж чыгункі Балагое-Седлец с Польшчы; паслья, што раз бой, пачалі прыбываць сем'і работнікоў і гарадзкіх служжкі з вялікіх гарадоў: Петраграду, Рыгі, Варшавы і другіх, шукаючы дзешаўшага жыцця, — а вясной гэтага году, у часе наступлення немецкіх на ковенскую губерні, хлынула новая хвала ўдзекачу з Літвы і Латышчыны. Удзекачы—апрача жыдоў, каторые знаходзілі апеку і помач у сваіх,—па гарадох не затрымваліся на доўга, бо не знаходзілі нікакі апекі с прычыні недастачы грамадзкіх організацій; яны разыходзіліся па вёсках і сёлах. Сколькі такіх удзекачу у тай старонцы цяпер знаходзіцца — невядома. Дый хвала ўдзекачу не ападае: с кожным днём прыбываюць усё новыя і но-

вые, найболей Літвіны (са Жму́дзі), Латышы і жыды. За час бытнасці маёй у Даісне (24, 25 і 26 числа гэт. мес.) давялося мне бачыць калі двух дзесяткаў вясковых падвод, на каторых ехалі з-за Даівіны, праз Даісну, уцекачы с-пад Рыгі. Гэта былі фабрычныя работнікі, найболей даісенцы, каторые уцекалі ад вайны да «сваіх». Апрача гэтых, прафіраючыхся на фурманіках у розные канцы павету да «сваіх», бачыў я ешчэ двадцаць з лішкам семі літоўскіх, латышскіх і жыдоўскіх, каторые прыехалі у Даісну ад Даівінска. Гэта была усё страшэнная беднастая, з асымінай дзяяцей. Іх усіх бяз розніцы веры і націі накарміла і дала дзецям малака даісненская жыдоўская організація.

Як вышэй было сказана, уздоўж чыгункі Балагое-Седлецкай (а ма быць гэтак сама і ўздоўж чыгункі Петраградзка-Варшаўскай) прыбываюць найболей уцекачы з Польшчы і разыходзяцца па ўсаму краю. Давялося мне у Полацку разгаварыцца з аднай таікай групкай уцекачоў-шаллякоў, толькі што высеўшых з вагону. Групка складалася с трох сямей: 6 старцоў, 4 замужніх кабет, з падросткоў, 5 узрослых мужчын і 7 дзяцей. Пытаюся: Чаму-ж вы затрымаліся у Полацку, а не бліжэй дае, ці далей? Аказываецца, яны мяркуюць гэтак: едуць і прыгледаюцца з вагоноў на ваколіцы, ды, аблюбаваўшы на дужа вялікі гарадок. «дзе прафыцы ёсць дзешавайшае», выседаюць. Пасыль пачынаюць шукаць якой работы і таннага прытулку; колькі дзён цягнаюцца па гарадзі, а не знайшоўшы ні аднаго ні другога ідуць на вёскі, часта па дарозі жабруючы. У гарадзі за помачы звертаюцца да каталіцкага духавенства (—шаллякі і літвіны, а іх найболей, калі не лічыць жыдоў, каторые звертаюцца да сваіх), бо німа тутака грамадзянскіх організацій дзеля помачы пацярпевшым ад вайны на мейсцох.

З адных мной гарадоў, толькі у адных Полацку ёсьць організація апекі над уцекачамі. Прападуе там мейсцовы аддзел Вітебскага Дамскага Камітэту Чырво-

наго Крыжа. Пад апекай гэтай організаціі знаходзіцца калі сотні душ, найболей людзей няздолных, або мала здольных да працы, каторым Камітэт дае кватэрну і апалады (як мне апаведала адна з дам с Камітэту, пані К-ро) з лазарэту прысылаюць ешчэ кепскую аупу.

У Даісне знаходзіцца 41 жыдоўская сем'я, калі 60 сямей уцекачоў, каторым непатрэбна грамадзянская помачь, і ў ваколіцах Даісны нялічнае чысло уцекачоў-бедната хрысціян. Арганізаціі дзеля апекі над уцекачамі хрысціянамі у Даісне дагэтуль не было ніякай. Праўда, Віленскі Дамскі Камітэт, як расказвалі, рабіў тут зборы гроши, але гатоўку адаславаў у Вільню.

Германавічы і Лужкі—невялікіе мястэчкі, лежаць у глыбі павету за 40—50 вёрст ад чыгункі. Туды прыбываюць (у самыя мястэчкі) толькі уцекачы і высяленцы жыды. Хрысціяне—уцекачы жывуць па вёсках і сёлах у сваіх.

Наагу у Даісненскім паведзі і ў паўночных паветах Вітебшчыны па вёсках сем'і падвойліся с прычынам наплыву ў гэты край уцекачоў «сваіх» і «чужых».

Палажэння мейсцовой беднасті за час вайны стало дужа горшым: людзей здольных да працы убыло, пайшла на ўсё дарагоўля, прыбыло людзей нездатных да працы. У Даіснене, напрыклад, жыве многа сямей старцоў, каторые выправіўшы дзяцей на заработках у гарады, жылі с таго, што тыя ім прыслалі; цяпер прысылка гроши з гарадоў затрымалася і старцы апынуліся ў такім палажэнні, што «хочь палажы зубы на паліцу». У Полацку дасціцныя бабы на сваю руку даюць танные абеды: па 3 капейкі з носу! І на гэтакі абеды хапае ахвочных..

Уважаючы, што церпюць ад вайны ня толькі уцекачы і высяленцы, але і мейсцовые жыхары—бедната — «Беларускаму Таварыству помачы пацярпевшым ад вайны» трэба было бы аткрыць танные сталовыя для уцекачоў і бедната мейсцовой у Полацку і ў Даіснене. Гэтак сама і ў заходній часці Вітебской і Віленской гу-

бэрній трэба парупіцца Т—ву расшырыць свае аддзелы па гарадох і мястэчках.

Пры гэтых лічу на лішнім зварнуць увагу на тое, што спосаб даваньня падмогі праз жыдоўскіе організаціі шмат практычнейшы, ад спосабу практыкаванага такімі-ж хрысціянскімі організаціямі. Розніца ў тым: жыды кожнага пацярпевшага ад вайны стараюцца прыстроіць да якой працы, ці даюць крэдыт уцекачу на які інтэрэс. У хрысціянскіх-ж арганізаціях практыкуецца систэма дабрачыннасці прытулковай: даеца кватара і стол, або невялічкая грашавая падмога на прафыцы ў час не агронічны. Я думаю, што організація «трудавой» помачы (прафай) пацярпевшым і організаваныя прытулкоў дзяля дзяцей школьнага ўзросту — адна з найважнейшых мэт Т—ва. Цяпер вялікае чысло дзяцей, апніўшыся ў ненормальных варунках, дзічэе, а ад выхованыя дзяцей і падросткоў на здольных да працы грамадзян залежыць эканомічны быт краю і моц кожнай дзяржавы. У адных мной ваколіцах даводзілася бачыць чы мала дзяцей жабруючых, як уцекачоў, так і мейсцовой бедната.

Расказвалі мне па дарозі, што у Друі, Краслаўцы і Даісненску вялікі наплыў уцекачоў з Літвы і Латышскай зямлі, каторые не дастаюць ніякай помачы ад грамадзянскіх організацій. Казалі такжэ, што ў Вітебску наплыўшы уцекачы жывуць калі гораду у шалашо..

У Полацку і Даіснене удалося наладзіць аддзелы Т—ва. У Лужках аткрыць аддзел Т—ва узяў на сябе труд адзін с членом Т—ва.

Мейсцовые жыхары глядзяць на уцекачоў даволі непрыхільнымі вокаў і думаюць чамусь, бытъм то аддзелы Т—ва сдягнуць іх болей. З гэтай прычыны неахвотна прыступаюць да працы. Памешчыкі глядзяць, што тут «іх дзела с краю». Чыноўнікі блізка ўсе належуць да казённых організацій і у прыватныя уступаюць не ахвотна, а вышэйшыя чыны, у паветовых гарадох працу прыватных та-

варыств помачы пацярпевшым ад вайны лічуць абудзі і глядзяць на іх даволі крыва.

В. Ластоўскі.
1915 г. 30/VI.

З дарогі.*

Непадалёку сядзела яшчэ адна пара сівенскіх, сухенькіх старчыкоў. У новых лапціках, у белых, як сънег, съяточных анучках на ценькіх як палачкі нагах, старчыкі гэтые выгледалі вельмі забаўна—нібы тые зробленыя пастушкі з моху і ануч дзядкі-лялячки на пачеху.

Туліліся старчыкі адно да аднаго і дрыжэлі.

— А Божэ-ж мой! або-о-о!—санеў дзед.

— А Матачка Святая!—марматала бабулька.

Яны былі вельмі змарнушыся. Ім толькі што ўдалося знайсці мейсцо, дзе сесыі і куды хатомкі свае палажыць. Спачатку яны доўга маўчали, пазіраючы на ўсіх пужлівымі, мутнімі вачымі. Але, як троху атсануліся, яны гэтак гутарыцца началі, ажно меру перэхапілі.

Паведлуг іхнай гутаркі, яны былі літвінамі с-пад Коўны. Ехалі яны цяперака да сваей дачкі у Мінск.

Гэты забаўны дзядулька яшчэ болей ажыўіся, калі угледзіў ў мяне маю люлячку; гэтак яна яму спадабалася, што ён нагвалт прычапіўся ка мне, каб я яму яе працай.

Дзед узяў маю люльку у свае зморшчэні руکі і давай тыцкаць ёю бабцы сваёй у самыя вочы:

— Во, бачыш, маці, бачыш! Гэта дрэва ані смаліца ў сярэдзіне ані смуродзіца і гэткая лёгнечкая!.. А Божэ-ж мой!

— Стары—як малы! — вылаяла яго бабулька ды і адварнула свой носік-бульбачку у другі бок

— Эх, паніч! — зварнуўся ён зноў ка мне, — прадай мне сваю люлячку! Прадай! А Божэ-ж мой! —

*) Гл. „Н.Н.“ № 26.

Немач і Жыцьцё.

Люблю я тую хацінку-ох, у каторай стрэха захварэла на воспу, вонкы — на зубы, а ў съценах рэўматызм. І вось на крывым парозі, як на вывернутай шчаці, пасаджу перацерта-го жыцьцём чэлавека, без ногі, у салдацкай шапцы. І переняся ў ўсё ўста на палатно, у шэрх, мурзатых фарбах. Эх, малюнак выйдзе удалы! Павешу я яго у блакітны... не, лепш у ружовы пакоі пышнага палацу свайго, сяду на ружовай ханапе на супроціў малюнку і буду писціць сваё хворае вока. Але мне, мізэрнаму, хочэцца яшчэ даведацца што дзе-ніца у хацінкі-ох.

— Пазадароў вас, Боже!

— Добраго здароўя!—атказаці мне згрэбныя, абросшыя зямлі людзі сіпатымі галасамі, з жоўтымі, у сіневатыя жылкі вачымі, і перш, чым пачалі гаварыць, вырваўся з грудзей іх цяжкі, як сама зямелька, стогн.

— Ага, хворые! Людаі-стогн!—плюнула мне у мазгі.

Я сеў на гнілую лаву, палажыў на брудны, цікавы стол паперу, ўзяў пяро. Брыльянт на майм персыцені, згледзіўшы сонцё, пачаў стрэляць калючым, рознакалёрным агнём. Я стаў пісаць, а яны—людзі-стогн—падскажывалі, байлі мне легенды, казкі, прыказкі, пеялі песні, іграли на незамыславатых інструментах, танцавалі, крываляліся, ну, проста, як дзіч якая, бытцым ашалелы; яны мне пака замі сваю душу, сваіх багоў, сваю гісторыю, мінуўшчыну, будучыну. Я пісаў на брудным цікавым стале — да душы, цікавым: чатыры калкі с карой, убітые у зямлю, з верху насланыя доскі, змацаваныя чорным, съмярдзячым, як зуб балючи, клеям, хіба што клеям!.. Я заўзята пісаў, ажно падубелі мае пальцы. А брыльянт усё гарэў агнём, рознакалёрным, калючым, цацкаўся с сонцем.

Я напісаў аграмадную кнігу с чырвоным загалоўкам «Стогн» і пусціў яе ў съвет. А съвет, пабачыўшы і пазнаўшы гэту кнігу, назваў мяне геніем, а кнігу зрабіў сваей евангіліей, і чытаў яе, пеяў, іграў, маліўся і жыў паведлуг яе.

І дачуўся аб гэтых чэлавек-стогн. Сабраўшы манаткі, пайшоў ён з вёскі зялёнай у бліскучы горад: вельмі ўжо зацікавіла, зашибіла новая рэлігія.

— Гм! а што, калі яна мне есьці дасьць?! — думаў ён.

Але горад абакраў яго, зnekляміў да рэшты, так што чэлавек-стогн на меў за што вярнуцца, і гінуў, марнеў і ня мог даць весткі—раду сваім братам. А браты яго плылі і плылі рад-за-радам, год-за-годам, плылі у бліскучы горад, прадаючы сябе на пагібель сваю. Толькі душа і багі іх разбагацелі, ой, як разбагацелі: выліліся у бязформенные залатыя крывалякі, цацкі для пачехі безкроўных ручак!

А на кнізе у багатай акладцы замест чырвонага загалоўка «Стогн» вырас залаты надпіс «Штукарство».

Гэй, вы, пячурнікі, людзі-стогн! Выпоўзіце сі канур, хацінкі-ох ды кульгайце, тыльгіцкайце ка мне, а бардзей толькі! Складайце у кішэні маю здабыткі, багацьце сваё, а самі марш! за мной! Я вас развешу на тэлеграфных дротах, пачвярткую трамваемі, замарыну ў сутарэніх і зайграю адходную на грамафоне... Ну, чаго вочы вылупілі, разварнулі свае воўчыя ляпны? Мала вам гэтага! Байцеся?.. Ці мо' вельмі цікаўна? Ха-ха!

А ну, за мной! Наперад с песьнай хваленай! Марш!

Гэй, гэй, гэй! Што да душы аднай, за мной, кожнай парой! Я ваша мэта, я ваш бог, я сын культуры, шчасьця рог!

Раз, два! Раз, два!..

О ты, мая матуля добрая, справедлівая, прававітая матуля! Ты нязморэнная працуиш

дзень і нач на зямлі, над зямлём, а ад сталёвых пальцоў тваіх разлегаецца дзікі лоскат, высьцё. Я, твой верны сын, пястун, адчуваю гэта і сэрцэ маё покаецца ад болю, і малю цябе, когдай хутчай работу сваю конч, конч! Но нема мне сілачкі памагаць табе больш съмехам сваім, съмехам ашалелага ад душаўнай болі і міэрнасці цела.

Хха—хха!..

У чэрапі гатуеца шум, гул і заўзята тоўхает ў бакі. Галава балі—іць, балі—іць. Задмест воласоў, здаецца, рабая, казаватая аўчынка ў белые і чорныя плямы, а пад бугравым лобам лежаць дзіве упаўшыя чырвоні плямы, наміж каторымі тарчыць нарогам крыва, доўгі нос. Вусноў німа: яны зліліся з мутна-бледным тварам. Брові выпаўзілі. Кроў замянілася белай жыжкай, каторая выпоўзіла каплямі з абрэзеных пальцоў.

О, прашчуры! гэта ж я ваш двац

ўзмаліўся ён, ажно вочы яго за-
гараліся.

Я і так, я і гэтак — ён не ат-
стаець. Пакуль змусіў мяне ходы-
даць яму з яе пакурыць. І дзядок
гэтак гладзіў маю люльку, гэтак
дзвіўся з яе, ажно ўсе рогат пад-
нялі.

Раптам пры новай станцыі пад-
няўся гоман і стогны нейкіе па-
чуліся.

— Ранены! ранены ідзець! —
шепталіся ўвакруг...

Паказаўся салдат, каторы чуць
тримаўся на нагах ад слабасці,
— ні то палік чорнамазы, ні то
жыд, з абверчэнем хусткай тва-
рам.

Хутка далі яму мейсдо, дзе
сесцыі, і акружылі з усіх бакоў,
усё цікавыя, гатовыя да падмогі
чулые жаласнікі. Нейкіе кабеціны
паднясьлі яму цукеркоў, булачки,
некта падарыў пудэлку добрых
папірос.

І пачаў ваяка ранены раска-
зываць ўсім пра жудасці вайны,
у якіх бітвах ён быў, што рабіў,
што бачыў, ажно страх прабіраў
усіх ад яго слоў. Расказаў, як
вока яму выбілі, вуха адрэзалі, чэ-
рэп разблі, бок раскласілі, ад-
ным словам, цэлай костачкі у
многапакутным герою не астало-
ся. Гаварыў ён аб tym, што зноў
рвецца ў бой, ходы начальство не
пускаець пакуль што. Яшчэ цяс-
ней abstупілі яго, нібы пчолы
лыжку мёду, а ён ўсё гаварыць і
разсыпаецца.

Тым-часам пад'ехалі да апош-
най станцыі, дзе мне трэба было
зьлезіці, і я ўзяўся за свае па-
кункі. Раптам вырваваўся „ранены
ваяка“ з вялікай хэўры сваіх шы-
рых прыхільнікоў, падскочыў спры-
тина ка мне і давай мне памагаць.
Мне нялоўка зрабілася, што гэткі
ранены будзе цягніць мой пакунак,
я пачаў аднеківацца, дзякуючы за
дэлікатнасць, але нічога не па-
магло. Урэпіўся ён у мой чэмадан
і пацягнуў, кажучы, што і яму
тут трэба злезіці. Усе вытараш-
чылі злосна вочы на мяне за тое,
што я забіраю у іх гэткі дарагі
скарб, а мы тым-часам выйшлі на
вакзал. Пад'ехалі на звончыку да
містечка і заехаліся у гасцініны
дом! Выйшоў я троху пашвэндац-

ца, пакуль падалі гэрбату. Вяр-
нуўшыся ў пакой, дзіву даўся:
сядзіць ля стала вусаты прыгожы
юнак і усъміхаецца, гледзючы на
мяне. Я чудзь пазнаў „раненага
ваяку“.

Аказываецца, што ён заўсёды
пры пераездах граець роль ране-
нага салдата, хусткай твар свой
абвязываецца і з гэтай прычыны
дастаець заўсёды лепшае мейсдо,
дармовыя харчи, розныя падарун-
кі і нашану.

Як здольны артыста, не без
пагардасці кончыў ён мне сваё
тлумачэнне і сеў са мной за стол
піць гарбату, не прыкметнішы на-
ват маеі кіслай, неўздаволенай
міны.

Хутка прыехала па мяне фур-
манка з роднай вёскі і я з лёгкім
сэрцем, часлья папаскі, паехаў
дамоў.

Вечарэло. Дробны гаёк, калі
узгорку, млеў пад блакітным не-
бам. Абапал, ля самай дарогі шэп-
тало свае маліты густое жыта...
Здалёку блішчэла рэчка. Над ёй
залунаў месяц аграмадны, чырво-
ны, і здалося мне спачатку, што
гэта цэлае пажарышча ўспільвае
на фоне нябесных абшараў... Зор-
кі ясьней загарэліся і дзесьці пад
самым лесам мільгануў агоньчык
начлежнікоў...

* * *

О, Бацькоўшчына, Бацькоўш-
чына! Ці будзеш ты мене гэтак, як
раней, баіць свае ціхіе, сумные
казкі? Ці прымеш мяне зноў, як
матка радзіцелька, у абоімы свае?
Ці пачаў старасьвецкіе, поўныя
жыцця песні твае?..

Пакутніца, Беларусь! скажы мне,
што прынясець с сабою гэты но-
вы, дзіўны час і ў твой глухі ку-
ток?..

Нешто зашчаміло мае грудзі...

— Дурны! Баба! — вылаў я сам
сабе у сэрцы сваім і давай агле-
даца падаль:

Ляскі, ўзгоркі, пагніўшыя бя-
розавыя платы, крутні-курганы,
абросшыя мохам, ціхіе магілкі...

Ля грэблі у густой траве цвір-
гунчыкі зьвіняць. У рудауках
квохчуць жабы, і мне здаецца,

што гэта балотны бог гнілое дре-
ва пілуець у дрыгве пад сітні-
кам.

— Хутка прыедзім дамоў! — ка-
жэ мой фурман і пачынае весела
цеяць ні с таго, ні с сяго:

І піць будзем,
І гуляць будзем,
А як прыдзе съмерць —
Паміраць будзем!

Убачыўшы здалёку хаткі на-
шай вёскі, я высакачыў с калёс і
пайшоў пехатой.

А зямелька родная вітала мя-
не і туліла да сябе, як сына
свайго...

Змірок Бядуля

Наши гарады.

П Вільня*).

У 1386 годзе у Вільні адбылося
хрышчэнне Літвы у «новую ве-
ру». Сталося гэта такім парадкам:
вітебскі князь, а пазней і Вілкі
князь Літоўскі, Ягайло, ажаніўся
с польскай каралеўнай Ядвігай,
приняў каталіцтва і абесцяўся
«прызываць, угаварыць, а нават сама гро-
зная Залатая Орда, у каторую
Вільня назначала ханоў. У Віль-
ню сцекаліся Князі і баяры са
ўсей дзяржавы, будавалі тут па-
лацы, устраівалі тут збіткоўныя,
гаманлівые і бліскучыя банкеты
ды падбядныя ігрышчы с турнірамі.
Багацтво места прываблівало чу-
жаземных купцоў з усходу, поў-
начы і заходу з дарагімі таварамі,
каторые прадаваліся у «гасцін-
ных» торжышчах і на вуліцах.
Апрача вяльмож сваій дзяржавы,
у Вільні у тые часы бавіло нема-
ла чужаземнай знаці, прадстаўні-
коў розных дзяржаў. Гэтак за Ві-
тоўта бавілі тут прадстаўнікі кры-
жакоў, рымскага імператара, Ма-
сковії, Татары, Даніі і друг. У
1415 годзе у Вільні на саборы быў
выбран мітрапаліт і ад гэтага ча-
су жыў тут пастаянна.

За караля Александра (1492 да
1501—Вілкі Князь Літоўскі, а с
1501 і Кароль Польскі), — Вільня
была абведзена мураванай сця-
ной с пяццю брамамі, с каторых
да нашых часоў дастояла адна
толькі «Вострая брама».

Адбіваць манэту для Вял. Княз.
Літоўскага пачалі у Вільні ешчэ
пры Вітоўце, а пры Александры

ная муха, куды большая за ту драбязу, яна
перажыла іх, верыць, чэкае вясны; яе заня-
так—абрываць павуціну. О, люблю я гэтую му-
ху, шаную яе, кармлю, гадую...

Тае газа, тае...

Ой, якжэ мне трудненька, як балюча а-
бхапіла чорная туга! Доктар даў лекарства.—
«Устрыц, кажа, аб'еўся». Го, і ён хочэ пака-
зацца разумнікам! Засьмеяўся-б я з яго, каб
съмех не даў ходу ад мяне... Трудненька,
людцы! Трудненька мне ад шуму і болю га-
лавы, ад ядзівых думак, што сплываюць чор-
нымі каплямі с пера на паперу і тыльгіцкаю-
чы бягуць радамі у форме якіхсі дзіўных вы-
крутасоў, бягуць, мігацьцікі рад-за-радам, стра-
ніца за зтраніцай, том за... Ой, ратуйце!.. Кні-
гі! Кнігі! Лятуць, гіркаюць, вывіваюць ся-
род хмар пылу, усё ка мне... з усіх бакоў.
Яны душудзь мяне, упіваюцца ў цела, высмак-
тываюць жыцьцё, плыўдзь па жылах і аседа-
юць іржой на сэрцы. Гвалту! Я жыць хачу!
Ратуначку!

Гэй, шум! Бурлі мадней, гатуйся, рві,
крышы чэрнап на кускі, выганаі думку—атра-
ту маю!.

Ой, ратуйце-ж мяне! захавайце цела маё
кнігі; яны адабралі душу, Бога, людзей, буду-
чыну, а цяпер прышли с касой; ім цела па-
требна. Во, налегаюць на грудзі... Трэскаюцца,
падаюцца грудзі, коліць, рэжэ... шум, боль у
галаве, вясёлкавыя кругі у вачах. А на дварэ-
тая самая зіма... Пыл, копаць... Лямпа гас-
не... Не! не гасні, а капціць, бо ўвалілася
вялізарная муха, куды больша за ту драбя-
зу. Пыльная паветра съмірдзіц чадам... Лоп-
нула шкло... Цёмна. Я хачу крикнучы, але
адубеў язык, скасыцяна горла. Я анямеў.

З летаргу прабудзіўся я ў дамавіне
і усъцешыўся, што праз якісі час бязъследна
згіну, што прабудзіўся не на зямлі. Але хут-

ка уцеха мая перайшла у найбольшы, безгра-
нічны жах: я начуў бунт на могільцах.

— Я чырвани ад Нэрона, але з ім ня
буду лежаць.

— Юда бляднеіць прада мной, але я яго
стыдаўся.

— Хоць я пранцаваты, але мая хвароба
проціў яго, як капля перад морам.

— Сорам нам! Гэта найблуднейшае ства-
рэнне. Вон яго выкінуць з усім, з зямлём...
хай нас не паскудзе. Вон яго! Жыва!

Пракляцце, пракляцце! стагнаў я, бя-
гучы па зямлі куды вочы нясуть.

Пракляцце зямлі, што пагарджае мяне.

Пракляцце сонцу, што неміласэрна ко-
ліць праменямі дела маё.

Пракляцце усім, усяму!

Пракляцце мне, што жыву сярод усіх.

І качаўся я ў мухах, поўзаў вужакай па
пустой, бязплоднай зямлі і дрыжэў перад це-
ніям сваім, і хоць нутро гарэла ад смагі але
піць ня съмей, бо пужаўся адбітка свайго у
вадзе... Я хадеў памерці, ой, як хадеў, і бяг-
ся съмерці, бо ўся земля у могільцах, бо усе
мерцвякі гідзіліся і гразілі мне.

Ажно апынуўся я на пышнай мураве, на
мягкай лугавой атаўцы; белыя бярозкі прыяз-
на тулілі мяне ў пухавую цень сваю. З бель-
балота выйшоў чэлавек увесі ў белым і нёс
поўны кошык белага моху. А падышоўшы да
мяне, белы чэлавек пачаў гаварыць:

— Наши прашчуры былі волаты, веліка-
люды, Ламіжалезы, Адзінкі, Развалігоры,
а найстарэйшы іх бог—Бялун. Былі у нас су-
седзі злыдні-зайдзросынікі. Эх, ужо і суседзі!
найгоршаму ворагу не жадаю... хай іх... бадай
ім... Як прышлі яны к нам у госьці, дыкжэ-ж
і далі работы — занятак звяром, груганом,
чэрвяком, ой, далі!. А гасцілі яны на ко-

ратка, не мала... Эх, хай іх, бадай ім!.. Пасль-
іх радзілася пагаворка: «пусьці съвіню за
стол — яна на стол». Яны ўкрылі нам грунт
касцьмі, набілі сінякоў-валатовак, атруцілі па-
ветра крыўдай. А мы?—пытаіш. Глянь, братка,
абгані вокам, сколькі рэк, рэчак, вазэр, балото!
Гэта ўсё ад сълёз нашых, горкіх, неўсъцеш-
ных сълёз. Мы плакалі шмат, доўга, плакалі
сълязімі Язэпа прададзенага братамі, і тапілі-
ся, тінулі у сълёзах сваіх, і прасілі помачы,
ласкі. Ха-ха! прасілі помачы, ласкі у таго, хто
тапіў нас. Ни верш? і я на веру, але так
кажуць яны... Во, чуіш, як гарланяць, ажно
пахрыпі: яны кажуць, што мы згінулі, што
съвет ужо аб гэтым дачуўся, звіксі; яны на-
ват магілу насыпалі, крыж уторкнулі; слязі-
вая бярозка вырасла, пырнік забуюць, запана-
вала цішына... съмерці... Але дай, браце, ву-
ха... Съляпцы яны! Астаўся народ, чуіш, народ
астаўся, жывець, с шумам высыпаў на тую
магілу, як мурашкі на муравейнік вясной,
сваій рукой сам пішыць тоўшчэзарную книгу
з загалоўкам «Жыцьцё» і моліцца і жывець,
і будзе съветлую будучыну паведлуг гэтай
кнігі сваій. Ну, але годзі! Замучыў я цябе,—
ты штось міэрна выгледаіш. Хадзім у хату
пад цень садочки. Мо' агурочка з мёдам, або
квасу?..

Эх, не баўся я цяпер съмерці, але жыць
хачу, ой, як хачу! бо зайдзрую жы-
вым, бо я аздаравеў, знайшоў Бога, выле-
чыў зямлю, сонце, увесі съвет...

«Ах, ты, Юрачка, што на жэнішся:
Прыйдае зімачка, дзе падзенішся?...»

устаноўлена была акуратна абарудаваная «менніца» для адбівання гроши.

Школя знаходзіліся пры манастырох, дзе вучылі дзяцей граматы і перапісыванью кніг. Граматнасьць была славянская, а пазыней пайшла і лацінская. Першая друкарня у Вільні была заложэна віленскім мешчанамі Мамонічамі, а першую кніжку выйшоўшая у Вільні была «Псалтырь» Ф. Скорини, у мове беларускай, літэрарні славянскім. Навуковая праца тых часоў выражалася у пісаньні «летапісцоў» і «богаслоўскіх прац». Летапіцы пісалі у славянскай і беларускай мове, а пазыней і па лацінску. С перапісанных і пазыней друкаваных кніг людзі багатыя зьбіралі і памнажалі кніжні (бібліотекі). У тагачасных князёўскіх і магнацкіх кніжнях знаходзіліся кнігі па багаслоўю, гісторыі, матэматыцы, географіі, лёгіцы і творы старасъвецкіх аўтороў у чужых мовах і ў перакладах на славянскую і беларускую мову.

Ю. В.

(Далей будзе).

З Беларусі і Літвы.

3 Віленічыны.

Нямецкі самалёт у троцкім падвіці. «Віл Вѣстн.» паведамляе, што ў м-ку Олькенікі, троцк. пав., расейскае войска падстрэліло нямецкі самалёт, прычым два афіцэры с папсованай машынай сваёй спусціліся на зямлю і ўзяты ў падон.

Забарона пісаць па нямецку. Віленскому губернатару загадано апавесціць жыхароў віленск. губ. аб тым, што глаўнакамандуючы арміямі Паўночна-Заходняго фронту загадаў спыніць на ўсім районі фронту перапіску і дастаўку адрасатам усей унутранай карапандэнцыі ў нямецкай мове.

Недахват цукру. У Вільні зноў даецца ў знакі «цукровы» голад. Колькі ўжо дзён, як трудна дастаць гэтага прысмаку у крамах. А па чыгуңцаў чуць на кожны дзень цукер у Вільню прывозюць.

Драгоўля. Гільзы для паперосу ізноў у Вільні падаражалі. Пудэлка ў 250 штук абходзіцца цяпер 32—33 кап.

Суд. Дзеле того, што Сенат признаў гораду Вільні право уласніцтва на сапежынскі агарод на Антокалі, гдзе памешчаецца ваенны шпіталь, гарадзкое упраўленне падало у акуружны суд на ўзысканьне з ваенних ўласціцяў 86,000 руб., за карыстаньне з гэтага агароду у працягу апошніх 10-ді год. Цяперака акуружны суд адлажыў гэту справу да канца вайны.

Штраф. Віленскі губернатар аштрафаваў съвенціянскіх домоўласінкоў—Радзішэўскую на 200 руб. і Ліманоўскую на 25 р. за бруднае утрымліванье дзядзінцу іх дамоў і невыполніванье санітарных вымоганьнёў.

Посадзецкая ваколіца. Крайск. вол., Віл. пав. (Ад нашага карэсп.). Каля нас панаваў тыфус. Былі мейсцы, дзе з аднай хаты гэта патаная хвароба вырывала па 4—5 ахвяр. Чуўся вялікі недахват мэдыцынскай помачы. Але прыкметаеца, што людзі у агульным нешчасці зрабіліся болей чулымі да гора сваіх бліжніх. Выбіраючы кабеціны і зьбіраючы па вёсках гроши і харчевые прадукты для хворай беднай сям'і. Шкада толькі, што німа систэматычных організацій самапомачы. Цяпер людзі моцна пачулі гэту недахватку; спадзеваемся, што гэта паслужыць карыснай навукай на недалёкую будучыню.

Як і ўсюдах суш нарабіла шмат шкоды і каля нас: сенажаці прости на нішто выгарэлі, жыта не зусім важнае. Людзі пакладаюць

яшчэ надзею на бульбу і ярыну, калі будзе дожджу.

На вёсках ціха, толькі людзі у карты рэжуцца праз меру і п'юць «Сідар». Гэта квас нейкі, пад назальнем «Сітро».

Драгоўля расьцець. Дзярэуць лыкі як mestachkovye kramniki, так і селяне, а заработкаў німа. У апошніх часох і конокрадзтво з'явілося,— болей ўсяго з начлегу крадуць.

3 Мінічыны.

«Ахрана» чыгунак. Мінскі губернатар звярнуўся с цыркулярам к земскім начальнікам і начальнікам паліції пінскага, мозырскага і рэчыцкага паветоў, каб тыя прыклікалі жыхароў к «ахране» чыгунак і будоўлі па паказу начальнікоў аддзелоў жалезнадарожных паліцэйскіх участаў, стасоўна да загаду вышэйших ваеных уласціцяў.

куды ўезд забаронены прыказамі глаўнакамандуючых арміямі, аплаці гэрбовым зборам не падле-гаюць.

Забарона вывозіць золата. Апавешчана, што міністэр фінансоў забараніў вывозіць з Расей па ўсіх граніцах Імперыі золата.

Пасылкі для палонных. У пасылках, адраваных за граніцу да палонных, забараняецца пересылаць уселякага гатунку сухары.

Пропіція. Рада міністроў разгледзіла і не знайшла перашкод, каб правясціці ў парадку 87 стацьці праект закону міністра фінансоў аб павялічэнні кар за нарушэнне некаторых стацьцей уставы аб акцызных зборах і паяўленыя ў публічным мейсцы ў п'яним відзе.

Цены на цукер. Міністэр таргоўлі установіў прадажные цены цукру на станцыях паўдзённа заходніх чыгунак і Харкоўскай губерні: пуд у галовах—6 р., колоны—6 р. 50., плававаны—6 р. 50 к.

Проці п'янетва. Міністэрство промыслу і таргоўлі, на заяву дырэктора тарговых школ, каб на мейсца нямецкай мовы у гэтых школах завясьці французскую і Англіцкую мовы, пастаравіло, што ніякіх прашкод да гэтай замены—німа — Дваранскім колегіям Прываліцкіх губерні запропонавана разважыць справу аб замені у школах, утрымліванных дварацтвом у Гольдэнгені, Мітаві, Біркені, Феліні і Рэвэлі нямецкай мовы на расейскую.

На казну. Па загаду глаўнага начальніка кіеўскага ваенага окружнага суду у Ігумені разьбіраў справу аб разгромі у г. Ігумені крамоў, магазыноў, прыватных памешчэній 18 ліпня леташняго году з'ехаўшымі запаснымі і тымі, што іх праводзілі. Абвінавацівалі 47 душ. Присуджены: 2 у арыштанскіх роты на 1 г. 6 мес. с пазбаўленнем праў, 29 душ—у арыштанскіх роты на 1 год кожны, 7—у турму на 8 мес. с пазбаўленнем праў, 1—у турму на 4 мес., 7—апраўданы. Адзін абвінавачыў памёр. «Гражданскі іск» (страты) прысуджены у размеры 13,700 р.

Тыфус. «Мінск. Газ. Коп.» піша, што ў некаторых вёсках лемешэвіцкай, лунінскай, столінскай і рэчыцкай вол., пінск. пав., пачаў шырыцца брушны тыфус. Пінскай земскай управе стараецца спосабоў спыніць гэту пошэсцьць.

У Пінску шалёны сабака пакусаў 45 душ. Пакусаных атправілі у Мінск у стасоўную лекарню.

Шалёная жывёла. У в. Мехедовічах, мазырск. пав., было 7 выпадкоў, што ашалела рагатая жывёла. Прычынай было пакусанье шалёным сабакам.

3 ўсіх старон.

Аб прызывае 1917 года. Рада міністроў пацівярдзіла пастанову упраўляючага ваенным міністэрствам аб прызываі на ваенную службу у 1915 годзе навабранцоў, радзіўшыхся ў 1896 г. (Пта).

Змены у вышэйших чыноў ураду. На мейсца міністра судоў Шчэгловітава прызначаны член Гас. Рады Хвостов. На мейсца обэрпракуора съв. Сыноду Саблера прызначаны член Гас. Рады Самарін. Генерал-ад'ютант Рузскій назначаецца глаўнакамандуючым арміей на мейсца ген.-ад'ютанта фон-дэр Фліта.

Аб гэрбовым зборы с просьбою на пазваленіне для праезду у забароненые гарады. Міністэрство фінансоў паведоміло казённыя пататы, што просьбы, падаваныя на імя начальніцтвуючых асоб, аб пазваленіні для праезду ў гарады,

маскоўскіе адвакаты, паміж іншіми Маклаков, Ледніцкі.

Большая часць загранічных консулоў, праываючых у Маскве, скіравала у належныя пасольствы Петраградзі вылічэнія страт панесеных 27 і 28 мая чужаземцамі падданымі. Сярод пададзенія заявоў аб звароце шкод ёсьць каля 100 заявоў аўстрыйцаў, на мецкіх і турэцкіх падданых, каго рэвыстаўляе амэрыканскі консул, ёсьць такжэ заявы англіцкіх, французскіх, швайцарскіх, портгальскіх, гішпанскіх і швэдзкіх падданых. Усе жаданні падданых хадурусных з Расей дзяржавоў будуць скіраваны ў Раду міністроў і—як кажуць—задаволены з гасударственай казны.

Да сэнатара Крашэнікова, каторы вядзе съледзтва аб безпрадках, зверталося шмат асноўных просьбай пацівярдзіць разрешэніе шкоды нанесенай імі. Усім зайнтэрэсаваным Крашэніковам атказывають, што вядзенца следзтво аб прынадлігості безпрадкоў, а не аб размере.

Выезд. «Варш. Дн.» паведамляе, што варшаўскі праваслаўны архіепіскі Мікалай па загаду Сынода выехаў на неагранічэны час Петраград

Беларускае Таварыства пісемнічы нацярпнеўшым ад вайны ад 24 чэрвеня да 1 ліпеня атрымала ахвяры:

	руб. к.
Ад п. М. І. Мохова	3 —
» І. Гуторовіча	3 —
» Яна Булгака	3 —
» В. Мірскага	3 —
» Н. Н. Кліма	3 —
» кс. Романоўскага	3 —
» кс. Мірскага	3 —
» Гэлены Харэвіч	3 —
» Альжбеты Скорвід	3 —
» Кс. Горны	3 —
» Кс. Вэтцэль	3 —
» М. А. Аронава	3 —
» Лявона Рыпінскага	3 —
» Бр. Столыгво	3 —
» Бр. Эпімах-Шылілло	3 —
» Юльяна Эпімах-Шылілло	3 —
Ч Фідзіевіча	3 —
К Русецкага	3 —
З. Рыжаго	3 —
В. Верхаводко	3 —
I. Н. Макімовіча	3 —
Др Карпэн-Козлоўскага	3 —
Гр. Зыбэр-Плятэра	3 —
П. Лонкевіча	3 —
С. Ваттэна	3 —
А. Корэйво	3 —
П. Віторскага	3 —
Рышкевіча	1 —
Св. Антоновіча	1 —
Горэлова	5 —
Дзядзькі палкоўніка	1 —
» доктара	5 —
іх сябры	1 —
X X	3 —
Г. Рыжаго	5 —
Гр. Плятэр Зыбэрга	17 —
М. Пэрскага	5 —
I. Богданова	3 —
I. Будзько	1 —
Кс. Турлаў	1 —
Пашкевіча	1 —
Барсукова	—
Часаны	—
Двораковскага	2 —
К. Чэрняўскага	2 —
Чэрнаглазова	1 —
Усяго	119 —

(Далей будзе).

Камітэт Т—ва складаецца з атавароўшымі шчырую падзякую.

Адрэс Т—ва: Вільня, Георгія праспект № 11. Тэл. 11—92.

Рэдактар-Выдавец

I. Луцавіч.